

Glimt af Vesterbros historie

I året 1158 kom Støvnæs - det senere Sokkelund Herred - efter aftale med Kong Valdemar under Roskildebispen Absalon. Planen var at fiskelejet Havn, der lå øst for søerne ned mod sundet, skulle befæstes og byudvikles. Ruinerne af borgen kan i dag ses under Christiansborg Slot. Området vest for Skt. Jørgens Å (søerne) henlagdes omkring 1160 til Byen, som græsgangen Vester Fælled.

- Middelalderens København: En bispeby med stort set 4000 sjæle i deres boliger, Skt. Clemens Kirke, Skt. Jørgens Gård (hospital) og Borgen. I 1383 indtog Hansesæderne byen og ødelagde den totalt. Efter en hurtig genopbygning overtog kongemagten - Erik af Pommern - bystyret. Skt. Jørgens Gård flyttedes uden for Vesterport på vestsiden af Skt. Jørgens Å (Gåvleåen, senere Sø). Efter et kobberstik fra 1587 lå gården (hospitalet) vest for det nuværende Bagerstræde, som Vesterbros første kendte bygning.
- De første møller på Vesterbro var fra omkring 1510, ellers vides der ikke meget fra før 1567, da Frederik d. II tillod beboelse uden for voldene. I 1577 blev slagting af kvæg forbudt inden for voldene, så allerede i 1587 opførtes 14 grundmurede slagtehus på Vesterbro.
- Første grundmurede kro på Vesterbro bygges i 1615. Ved den nuværende Værnedamsvej nærmest ved Tullinsgade fik den gode københavnerborgmester Mikkel Vibe i 1619 bevilling til at drive kro. På dette tidspunkt var byens galge flyttet fra omkring Viktoriagade til Amerikavej. Christian d. IV anlagde nuværende Vesterbrogade, som kaldtes Roskildegade og som stoppede ved "Rosenåen". Dette navn fik denne sidste del af Skt. Jørgens Å, fordi den stank.
- I løbet af 1700-tallet fik Vesterbrogade det islæt, som er blevet bevaret op til i dag: beværtnings- og forlystelsesliv. Trommesalens kvægtorv blev centrum for handel og lidkøbsdrikkeri. Slagtere slog sig ned her og med dem brændevinsmagere, garvere, lysestøbere og skomagere samt "sangerindeknepper" m.m.
- Det Kgl. Københavnske Skydeselskab opførte fra 1778 sin hovedbygning i klassicistisk stil på Vesterbrogade 59 og det blev i 1954-55 indrettet til bymuseum.
- Jernbanen kom til Vesterbro, som åbnede sommeren 1847. Københavns Banegård blev placeret omtrent hvor den nuværende ligger og førtes ad en dæmning ad nuværende Halmtorv, Sønder Boulevard langs kysten - over Valby til Roskilde.
- Demarkationslinjen (den militære forsvarslinje) flyttedes i 1852 tilbage til sin oprindelige position langs søernes østside og tværs over Vesterbro. Herved blev der givet signal til en vældig bølge af byggeri, der totalt ændrede kvarterets gamle struktur. Vesterport, byporten, der sidst var sat i stand af Frederik d. IV i 1722 blev revet ned i 1857, og et gab åbnede sig ud mod Frihedsstøtten.

- Den 2. Banegård rejstes 1864 ved Axel Torv, med spor over dæmningen ved Søpavillonen. Et gasværk anlagdes på den opfyldte pynt syd for Halmtorvet 1857. Det gamle kvægtorv flyttedes i 1878-79 ned ved siden af gasværket og i 1933-34 suppleret med den Hvide Kødby efter at gasværket sprang i luften i 1929.
- Industri opstod, men primært beboelse. Absalonsgade 1856, Oehlenschlägersgade 1857, Saxogade 1866 osv. I 1860: 7.290 indb. I 1880: 24.790 indb. og i 1921: 84.820 indb. Første kirke: Sct. Matthæus Kirke i 1880 og derpå skoler mm.
- Opfyldningerne til den 3. Banegårds indføring fra vest og med DSB's centralværksteder foregår fra 1894-96 med sten og grus. I 1903-08 fyldes der op til rangerterræn med "Kineserbyen" ved Otto Busses Vej til de ansatte og "Gasværkshavnen".
- Fra den nedrevne Vesterport ud til Frihedsstøtten fyldes voldgraven op fra 1870-erne. "Vesterbro Passage" som fra 1858 officielt hed Vesterbrogade udbygges. Her byggedes mod syd Industriens Hus, bagved lå Tivoli fra 1843 og videre mod vest d. 3. Banegård. Nord for opførtes i 1872 Cirkusbygningen og i 1882 det store forlystelsesetablissement National Scala.
- 3. Banegård indvies i 1911 af Kronprins Christian. Fra Boulevardbanens åbning 1917 kaldet Hovedbanegården. En gennemkørsels banegård syd for Frihedsstøtten med en indgangsportallig Kbh's byvåben. I 1930-erne kom kontorkomplekset Vesterport, daværende Handelsbankens hovedsæde og Hotel Astoria. I 1950-erne udbygges hele 2. Banegårds område videre med bl.a. SAS-Hotellet og Palads Bio.
- 1956-85 godkendes af Kbh. Kommune omfattende saneringsplaner for dels nedrivning, dels bevarende saneringer og gårdsaneringer omfattende store dele af Vesterbro. Fra 1988 udarbejdes en Handlingsplan for en fremtidig bevarende byfornyelse, i stedet for City-Vest Planen, som totalt skulle rydde Indre Vesterbro til City-erhverv.
- Bygningskulturen fra 1850-1900 slår trods de mange forandringer - med et næsten bevaret gadenet - igennem.
- Hovedbanegårdens venstre side vender ud til Reventlows-gade og dermed Vesterbros beboelse mod vest, som er en syndens verden. Her er kvarteret omkring den første del af Istedgade og Halmtorvet, der rummer ludere og lommetyve og narkomaner m.m. Bydelen betjenes af 7 kirker, 8 skoler og 1 bibliotek. 35.000 indb. kan forlyste sig i det store Vega-koncerthus, Det Ny Teater - skuespil og musik i Enghaveparken, endvidere en kommende ny bebyggelse på Carlsbergs arealer samt en Metro. I 2015 blev Istedgade omlagt til miljøprioriteret strøggade med trafikdæmpende foranstaltninger og bredere fortove.

Oplysninger vedrørende indmeldelse mailes til ehegelund@gmail.com

Kontingent:

100 kr. for enkeltpersoner
200 kr. for foreninger

Betales til Lån & Spar Bank 0400
4016628943

Vesterbro Lokalhistoriske Forening og Arkiv
c/o kasserer Erik Hegelund
Tøndergade 3A, 2.tv.
1752 København V

Formand Thomas Warburg tlf.nr. 60 16 60 76

Vesterbro Lokalhistoriske Forening og Arkiv har brug for flere medlemmer, også gerne aktive for at styrke det lokalhistoriske arbejde, især da bydelen med byfornyelsen her i 1990'erne har været gennem store forandringer, så det er vigtigt for bydelen fortsat at huske dens historie til at underbygge identiteten.

Opdateret marts 2019.

I VESTERBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIVS SKRIFTSERIE

har foreningen foreløbigt udgivet 10 hæfter i sin skriftserie om Vesterbro, som er:

- 1) ”**Byens Gavle på Vesterbro**”. En registrant af gavlmalerier, murkunst og malede reklamegavle i bydelen, 22 sider. Christian Kirkeby. 2005.
- 2A) ”**Min barndom i Istedgade 29 - 1920-36**”. Fhv. stadsbibliotekar i København, gik på Enghave Plads Skole, 34 sider. Brita Olsson. 2007.
- 3) ”**Dengang jeg var lille**”. Barndomsindringer fra 2. Verdenskrig og tiden efter. Gik på Enghave Plads Skole, 34 sider. Birgit Olsen. 2008.
- 4) ”**Fra Byporten til Bakkehuset**”. Ad Vesterbrogade gennem historien med udgangspunkt i H.C. Andersens tid, 24 sider. Christian Kirkeby. 2008.
- 5) ”**Fra Fæled og Forstad til Brokvarter i København**”. Historien om Vesterbro, 34 sider. Christian Kirkeby. 2009.
- 6) ”**Hvorfor hedder gaderne det, de hedder på Vesterbro?**” - Vesterbros gadenavne er næsten alle politiske for deres tid, da de blev navngivet, 37 sider. Christian Kirkeby. 2009.
- 8) ”**Saneringen/Byforyelsens historie på Vesterbro**” - 1950 til 1980'erne - Forskellige holdninger til Saneringen, 36 sider. Christian Kirkeby. 2010.
- 9A) ”**Enghave Plads og Enghaveparkens historie samt dens fremtid efter Metrobyggeriet**”. Det mindre kendte Vesterbro, 34 sider. Christian Kirkeby og Frantz Christensen. 2010.
- 10) ”**Vesterbro, - ”Nutiden” og Fremtiden?**” Det store omdømmeskift, 40 sider. Christian Kirkeby. 2015.
- 11) ”**Modstandsbevægelsen på Vesterbro under 2. Verdenskrig**”, 35 sider. Erik Jensen. 2015.

**Skrifter/kompendier koster 75,00 kr. + porto.
For medlemmer er prisen 50,00 kr.**

OM FORENINGEN OG ARKIVET

Foreningen har kontor og arkiv i Vesterbro Kulturhus i Lyrskovgade 2, 4. sal mf.

Åbningstid: Den 1. mandag i måneden fra klokken 19:00-20:00, dog ikke i juli og august. Men mail eller ring i forvejen. Se hjemmesiden under fanen ”kontakt”.

Desuden kan foreningen komme ud og holde foredrag om lokalhistorien på Vesterbro fra Absalon til nutid.

Foreningen og arkivet er med i Sammenslutningen af Lokalhistoriske Foreninger og Arkiver i København (SLAK) og modtager hermed også tilskud fra Københavns Kommune.

Foreningen er meget interesseret i bøger om bydelen, gamle postkort, fotos og optegnelser mv. om bydelen.

KVARTERVANDRING

”Fra Onkel Dannys Plads til Enghaveparken”

En folder til selv at gå tur på Vesterbro.

Se foreningens hjemmeside:

www.lokalhistorisk.dk

Desuden kan foreningen henvise til John Voldfrom, din lokale guide på Vesterbro & Omegn, Pile Allé 27, st. -1, 2000 Frederiksberg
Mail: john@humleby.dk tlf.nr. 30 40 25 94 og tal om et arrangement.

Hans motto er: ”Kjærlighed aflades aldrig”.

VESTERBRO LOKALHISTORISKE FORENING OG ARKIV

c/o Vesterbro Kulturhus, Lyrskovgade 2, 4. sal mf.
1758 København V

Istedgade, Vesterbros bydelsgade og puls

Klarlægger Vesterbros identitet og dens historie

Det sker ved indsamling af arkivalier, kildemateriale, holde foredrag om bydelens historie og udgive i første omgang kompendier om bydelens historie, både i en sammenhængende struktur, emneområder og erindringer fra folk, som har boet og bor i bydelen.

Foreningens hjemmeside er: www.lokalhistorisk.dk
Kontakt: Thomas Warburg på tw@thomaswarburg.dk
Esbern Snares Gade 10, 2. 1725 Kbh.V tlf.nr. 60 16 60 76
eller Erik Hegelund ehegelund@gmail.com tlf.nr. 20 82 04 31 som også kan besvare lokalhistoriske spørgsmål.

Barberfadet er foreningens arkivs første arkivalie, men arkivet har også et meget omfattende arkiv om byfornyelsen på Vesterbro fra 1988-2005.

